

N:o 59.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 20 mars 1907.
— — — — Andra Kammaren den 20 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen angående sociala regerings-
ärendenas sammanförande under ett statsdepartement m. m.*

(Konstitutionsutskottets utlåtande n:o 2.)

Till Konungen.

Inom Riksdagen har enskild motionär föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, att Eders Kungl. Maj:t, efter pröfning, i samband med spörsmålet om inrättande af ett nytt statsdepartement för handel, industri och sjöfart, af frågan om de sociala ärendenas sammanförande under ett statsdepartement, med angifvande jämväl i dess benämning af detta dess verksamhetsområde, täcktes till Riksdagen afgifva de förslag till grundlagsändringar, hvartill denna pröfning kan föranleda.

Spörsmålet om beredande af en mera enhetlig handläggning af de regeringsärenden, som angå de sociala frågorna, har vid två föregående tillfällen varit underställt Riksdagens pröfning.

Uti en vid 1905 års lagtima Riksdag inom Andra Kammaren afgifven motion föreslogs sålunda af herr A. Hedin m. fl., att Riksdagen måtte i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, att Eders Kungl. Maj:t behagade framlägga förslag till det tillägg i regeringsformen, att af statsrådets ledamöter en skulle vara chef och föredragande för arbetarlagstiftningsdepartementet. Motionen vann emellertid icke konstitutionsutskottets understöd, hufvudsakligen af det skäl, att utskottet, som med anledning af vid samma riksdag väckta motioner uti afgifvet utlåtande hemställt, att Riksdagen måtte hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om utarbetande

och framläggande för Riksdagen af förslag till inrättande af ett nytt statsdepartement, omfattande handel, industri och sjöfart, icke ansåg det vara lämpligt, att ytterligare ett departement inrättades för den särskilda gren af lagstiftningsarbetet, som i motionen afsågs. Utskottets hemställan biträdades ock af båda kamrarna.

Vid 1906 års riksdag upptogs frågan ånyo, fastän i modifierad form, af herr E. Beckman m. fl. uti en inom Andra Kammaren väckt motion. Under framhållande, att det vore af behofvet med nödvändighet påkalladt, att de mångskiftande och för hela samhällets välfärd betydelsefulla s. k. sociala regeringsärendena sammanfördes under en sakkunnig och enhetlig ledning, hemställde motionärerna, som ansågo, att en fullständig utredning borde förebringas rörande det sätt, hvarpå det angifna målet lämpligast kunde vinnas, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida icke ett särskildt statsdepartement, hufvudsakligen omfattande sociala ärenden, borde inrättas, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kunde gifva anledning.

Uti sitt utlåtande öfver berörda motion instämde visserligen konstitutionsutskottet med motionärerna däri, att åtgärder borde vidtagas för att de ärenden, som i motionen afsåges, måtte blifva behandlade med nödig sakkunskap och så enhetligt, som förhållandena kunde medgifva. Men då utskottet i likhet med 1905 års konstitutionsutskott fann en ökning af statsdepartementens antal hvarken lämplig eller tillrådlig, och då utskottet dessutom ansåg sig hafva grundad anledning antaga, att de af motionärerna framhållna synpunkter rörande dessa ärendens behandling skulle vinna tillbörligt beaktande vid den utredning, hvartill Riksdagens år 1905 aflåtna skrifvelse angående ett nytt departement för handel, industri och sjöfart torde gifva anledning, hemställde utskottet, att motionen icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd. Denna hemställan blef ock af kamrarna bifallen.

Det torde icke råda mer än en mening därom, att det sätt, hvarpå de sociala regeringsärendena för närvarande handläggas, icke är ägnadt att tillförsäkra dem en behandling, som tillfredsställer berättigade kraf på enhet och planmässighet och som motsvarar deras djupt ingripande betydelse för samhället och dess utveckling. Såsom motionären erinrat, äro de sociala regeringsärendena för närvarande fördelade på icke mindre än fem af statsdepartementen. Under sådana förhållanden är det uppenbart, att svårigheterna för en sakkunnig och kraftig ledning af dessa ärenden

från regeringens sida skola vara synnerligen stora, liksom ock den tanken ligger nära, att ingen af statsrådets ledamöter skall känna sig bära särskildt ansvar för regeringens åtgöranden på det sociala området. Att ifrågavarande regeringsärenden sålunda fördelats mellan flera af departementen, finner sin förklaring däri, att de sociala frågorna, som först under en senare tid i större omfattning blifvit föremål för statsmakternas uppmärksamhet, i allmänhet hänförts till det departement, med hvilket öfriga ärenden de af en eller annan anledning ansetts äga samband; stundom har dock omsorgen att någorlunda jämnt fördela arbetsbördan mellan de olika departementen fått utöfva det bestämmande inflytandet.

Såsom skäl för ett bibehållande af de sociala regeringsärendena under det departement, till hvilket handläggning de för närvarande i hvarje särskildt fall höra, har anförts, att de skulle stå i ett oskiljaktigt eller åtminstone naturligt samband med andra ärenden inom vederbörande departement. Riksdagen vill icke förneka, att det i några fall kan förfinnas en sådan nära gemenskap mellan de till ett departement förlagda sociala ärendena och andra regeringsärenden inom samma departement, att de för att erhålla den lämpligaste och mest sakkunniga behandling alltjämt böra gemensamt med dessa handläggas. Men i regel skall otvifvelaktigt statens verksamhet på ifrågavarande område blifva mera initiativkraftig, planmässig och framgångsrik, om frågor af nu afhandlad art i så stor utsträckning, som kan befinnas lämpligt, sammanföras till gemensam handläggning. Då vidare de sociala frågorna äro af en vidtgående betydelse för samhällslifvet, synes det Riksdagen uppenbart, att statens åtgöranden för lösningen af dessa frågor böra förberedas på sådant sätt, att den största möjliga trygghet vinnes för ärendenas sakkunniga bedömande och för tillgripande af de i hvarje särskildt fall lämpligaste åtgärder. Enligt Riksdagens uppfattning ligger det därför makt uppå, att sådana anstalter utan tidsutdräkt vidtagas, att de sociala regeringsärendenas handläggning blifver anförtrodd åt därför särskildt ägnade organ. Ett sammanförande af sociala regeringsärenden i större utsträckning än nu är fallet skall tvifvelsutan, såsom påkallande en mera mångsidig sakkunskap hos dem, som äga att förbereda dessa ärenden, lämna större garanti för deras enhetliga och planmässiga behandling. Ett ytterligare skäl för en dylik anordning finner Riksdagen jämväl i den därigenom uppnådda fördelen, att på *en* af statsrådets ledamöter kommer att hvila det närmaste och hufvudsakliga ansvaret för hvad å det sociala området af regeringen göres eller underlåtes.

Är det sålunda klart, att de sociala ärendenas förläggande under en

målmedveten, sakkunnig och enhetlig ledning af därför särskildt utbildade organ är önskvärdt, har man att tillse, hvilka utvägar kunna tillgripas för att vinna det åsyftade ändamålet. Såsom af ofvan omnämnda, i ämnet väckta motioner framgår, har man därvid ifrågasatt, att för dessa ärenden borde inrättas ett särskildt statsdepartement. Denna utväg finner sig emellertid Riksdagen åtminstone för närvarande icke kunna förorda. Enligt Riksdagens uppfattning bör nämligen en ökning af departementens antal vidtagas med den största varsamhet och endast i de fall, då ett verkligt behof föreligger. Då härtill kommer, att 1905 års Riksdag hos Eders Kungl. Maj:t anhållit om utarbetande af förslag till inrättande af ett nytt statsdepartement, omfattande handel, industri och sjöfart, synes det än mindre tillrådligt att föreslå en ytterligare ökning af departementens antal.

En annan utväg för målets vinnande är att man i vårt land liksom flerstädes i utlandet förlägger de sociala regeringsärenden, som lämpligen kunna sammanföras, till en särskild byrå under något af departementen. Då det emellertid i sakens nu förevarande skick möter synnerligen stora svårigheter att afgöra, inom hvilket departement dessa regeringsärenden lämpligast skola sammanföras, samt den utredning, som för sakens bedömande är erforderlig, kan utföras endast af Eders Kungl. Maj:t, anser sig Riksdagen böra hos Eder Kungl. Maj:t anhålla om verkställande af utredning i ämnet; och torde genom denna blifva klargjordt, dels hvilka ärenden genom sin art och sitt inbördes sammanhang böra hänföras till den sociala gruppen och fördenskull utskiljas från det departement, dit de för närvarande höra, dels ock huruvida dessa sociala regeringsärenden lämpligen kunna inordnas under något af de redan förefintliga departementen eller hellre böra förläggas till det föreslagna nya departementet för handel, industri och sjöfart. Den utredning, som sålunda är erforderlig, torde både kunna och böra lämpligast anordnas i samband med utarbetande af det förslag till sistnämnda departement, om hvilket Riksdagen redan hos Eders Kungl. Maj:t anhållit.

Då de sociala regeringsärendena, under hvilket departement de än komma att hufvudsakligen sammanföras, otvifvelaktigt komma att utgöra en synnerligen betydande del af detta departements uppgift och i viss mån sätta präge på dess arbete, synes det ligga nära till hands att, såsom motionären jämväl föreslagit, i departementets namn häråt gifva ett uttryck.

På grund af hvad sålunda anförts får Riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t, vid pröfningen af spörsmålet om inrättande af ett nionde

statsdepartement, eller ett departement för handel, industri och sjöfart, äfven ville taga under ompröfning frågan om sociala regeringsärendens sammanförande under ifrågavarande eller annat departement med angifvande i benämningen å departementet af detta dess verksamhetsområde, och till Riksdagen afgifva de förslag till grundlagsändringar, hvartill denna pröfning kan föranleda.

Stockholm den 20 mars 1907.

Med undersåtlig vördnad.
